

Timrava je prišla v slovaško književnost kot dovršen talent; o njej se ne more reči: v tem spisu se začenja njen razvoj in v onem se že kaže kot dovršena pisateljica. Vsi njeni spisi so dobri in predvsem izvirni. Timrava ima svoj način opisovanja, svojo dikcijo, ki

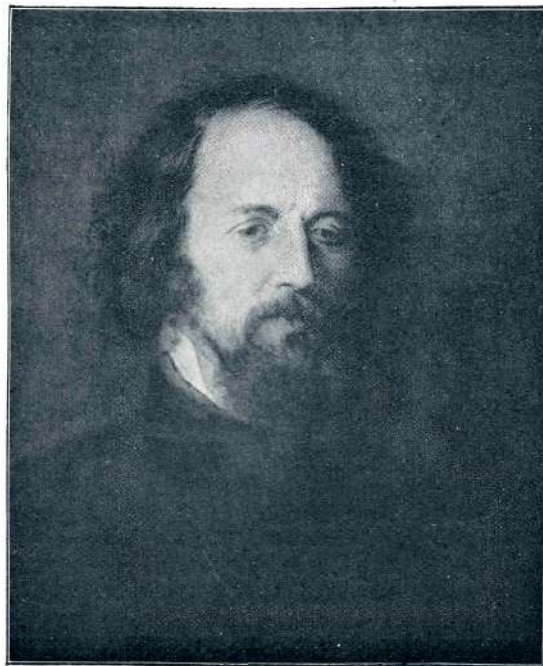
ALFRED ROCKEFELLER
najbogatejši mož na svetu

pa je malo vzletna, tuptam težka, in je po mojem mnenju edina napaka njenih povesti. Ako bi njen jezik bil bolj gladek, lahek, bi bili spisi Timrave pravi biseri v slovaškem slovstvu... Snov svojim povestim črpa iz domačega slovaškega življenja; značaje, tipe, karikature, situacije riše tako, da čitatelj vidi pred seboj pravo resničnost. Timrava ne zajemlje iz svoje notranjosti, ne išče v njej analogije. V njenih povestih nastopajo ljudje dobri in hudobni; njih življenje je preprosto, kakor pač je življenje ljudi, živečih v tihih vaseh. Umetnost Timrave ni da bi navduševala; ona vabi k sebi tiste, ki ljubijo življenje z vsemi raznovrstnimi malenkostmi, ki so prijatelji resnice in resničnosti. Najnovejša povest izpod peresa Timrave „Tá zem vábna...“ ima moralno in umetniško vrednost. Povestica je zdravilo zoper izseljevalno bolezen Slovakov, je dokaz slovaškega preganjanja in iz preganjanja izvirajočih zmot. Čitatelj se kar čudi, kako more takšno, domovini zvesto ljudstvo hoditi v tujino, ki je polna nevarnosti in negotovosti. Ako se bo povestica čim največ med slovaškim ljudstvom razširila, ni dvomiti, da doseže svoj namen, da omejuje izseljevanje Slovakov iz domovine.

Spisy Mikuláša Št. Ferienčíka. I. „Jedlovský učitel.“ Povest zo života Slovákov. Turč. Sv. Martin. Str. 184. S podobižnou autora. Cena 70 v. — Mikuláš Št. Ferienčík spada k starejšim slovaškim pisateljem; njegovi dobri spisi so že skoraj pozabljeni. Zato je slovaško tiskovno in zalagateljsko delniško društvo začelo izdajati zbrane spise tega dobrega, napol pozabljenega pisatelja. Prvi zvezek je pred kratkim izšel. M. Ferienčík je uredoval v Budimpešti „Peštbudinské Vědomosti“, spisal je več povesti in veseloigro „Pravda predsa zvíťazi“. Ferienčík je pisal sveže, zabavno; njegovo pripovedovanje je neprisiljeno, tendenca plemenita. Poučeval je, kratkočasil in povzdigoval. Povest „Jedlovský učitel“ ima vse prednosti njegovega spretne pisateljskega peresa.

Sobrané díla Svetozára Hurbana Vajanského. Tlačon a nákladom knihtlačiarskeho účasti-

narského spolku v Turč. Sv. Martině. I., II., III., IV. in V. svázok. — Slovaško tiskovno društvo se je lotilo kulturnega dela; začelo je namreč v sedanjih za slovaško književnost neprijaznih razmerah izdajati zbrane spise najboljšega slovaškega sodobnega romanopisca Svetozára Hurbana Vajanského. Spisi izhajajo v krasni obliki in jih je že izšlo pet obširnih zvezkov, ki obsegajo samo daljše romane; pride pa na vrsto vse, kar je sloviti pisatelj spisal: potopisi, verzi in novele. — Vajanský je v svojih romanih in povestih odličен predstavitelj slovaške inteligence iz dobe prvih poizkusov tistega avstro-ogrškega dualizma, ki je ogrske narodnosti na rokah in nogah zvezane izročil madžarskemu despotizmu na milost in nemilost. Vajanský riše vse lepe strani le-te inteligence, ne taji pa tudi njenih napak in njene pasivnosti. Njegova mesteca, gradovi in vasi so opisane natančno po turgenevskem načinu. Spisi Vajanského niso objektivno-umetniški, ampak so naravnost tendenčni; oni pripovedujejo, se bojujejo, opominjajo in svaré. Osebe Vajanského so v resnici žive, iz mesa in krvi; njih dušeslovna stavba je brez napake, tuptam naravnost virtuozna. Vajanský je sicer protestant, ali globoko krščanski duh brez vsakega, tudi najmanjšega sovražstva do katoliške Cerkve, resničen konservatist, kateremu so svete reči nedotakljive, ki ne dovoljuje, da bi moderna veda razdirala od pradedov podedovane svetinje; ni izmed onih, ki bi po čisto fizioloških in bioloških pojavih

ALFRED TENNYSON

razlagali vse to, kar so naši pradedje smatrali za nadzemeljsko. In to je menda vzrok, da ponekod Vajanského prezirajo, moža, ki je preganjanje in ječo pretrpel za svoj narod.

Básne Jána Hollého. Svázok I. Turčianský Sv. Martin. Vydami kníhkupecko - nakladatelského

spolku. 1908. Str. 340. Cena K 3'40. Letos je minilo 60 let, kar je umrl patrijarh slovaške književnosti, Ján Hollý. Da se ta šestdesetletnica primerno proslavi, so izdali „Básne I. Hollega“, ki so jih slovaški čitatelji pozdravili z veseljem. Stara izdaja teh pesmi je bila že bibliografična redkost. Hollý je pisal svoje pesmi v zahodno-slovaškem (trnavskem) narečju in pri naj-novejši izdaji je ostal jezik Hollega neizpremenjen, kar je povsem prav, ker to narečje itak vsak Slovak lahko razume. Izpočetka bo marsikomu delala težavo takozvana predklasična oblika pesmi, zakaj Hollý je bil klasično izobražen mož, ki je pisal svoje pesmi v heksametrih, distihih in Horacijevih grško-latinskih verzih, toda čitatelj se hitro navadi in potem najde sladko zrno resnične, prave slovaške poezije, najde bogato izvirno misel in sijajno domisljijo slovitega pesnika.

Fr. Štingl.

05960

Iz drugih književnosti.

P. Moritz Meschler: **Gesammelte kleinere Schriften.** Zweites Heft. Leitgedanken katholischer Erziehung. Freiburg i. B. 1909.

O vsakem predmetu narašča sedaj literatura skorajda brez konca in kraja. Samo v eni stroki ne samo, da ne napredujemo — vsaj po temeljitosti in globokosti napisanih del ne — ampak celo zaostajamo za preteklostjo, namreč: asketični literaturi. Tako da se moramo še večinoma posluževati starih in častitljivih, dasiravno včasih zastarelih spisov davnih asketičnih pisateljev: Rodrigueza, Leonarda a Porto-Mavriškega, Alfonza Ligvorija, Scupolija itd.

V prvih vrstah modernih asketičnih pisateljev, ki dobro tekmujejo s starimi, svetovnoznanimi, častitljivimi

imeni, je p. M. Meschler, katerega knjige: „Življenje Kristovo v premišljevanjih“, „Božji Zveličar“, „Darovi sv. Duha“, „Pobožnost k presv. Srcu Jezusovemu“ itd. so v marsikaterih rokah. Ker je treba zlasti pri izbiri

KNEZ METTERNICH
avstrijski državni kancelar

asketičnih knjig biti jako previden in se ravnati po načelu „timeo lectorem unius libri“ — ne kupovati cel kup knjig, ki se potem malo rabijo in nimajo nobene posebne vrednosti — ampak malo knjig, ki te bodo pa spremljale skozi življenje — priporočamo zlasti spise p. Meschlerja S. J. in pozdravljamo z veseljem izdajo njegovih „Drobnih del“.

To in ono.

Slovenske srednje šole. Poslovenjevanje srednjih sol na Kranjskem napreduje vključ vsem zaprekam. Učne knjige so s pomočjo deželnega odbora že večinoma dotiskane; na čelu vsem zavodom je v tem oziru knezoškofijska gimnazija v Št. Vidu, ki je pospešila vpeljavo slovenskega učnega jezika. V kratkem postane tudi ljubljanska doslej nemška realka dvojezična; občinska realka v Idriji je letos podržavljena.

Slovensko gledališče. 2. t. m. se otvori gledališka sezona. Prva dramska noviteta bo Michaëlisova drama „Revolucijska svatba“; prva ljudska predstava bo uprizoritev Nestrogeve burke „Utopljenca“, prva operetna noviteta Fallova „Dolarska princesa“, prva operna noviteta pa d'Albertova „Nižina“. Ker je opera „Nižina“ v pevskem in zlasti orkestralnem oziru izredno težka, se uprizori kot prva opera v novi opremi in s pomnoženim zborom opera „Lohengrin“.

O „Srbih na Kranjskem“ poroča dr. Niko Zupanič „Srpski kraljevski akademiji“. Srbom prišteva prebivalce Marindola, Bojance in Žumberčane. Bil je poslan od „Narodnega Muzeja“ v Belgradu, da prepotuje te kraje in najde

kake „srbske“ posebnosti v antropološkem ali arheološkem pogledu; kakor priča njegovo poročilo, ni našel ničesar.

Poljskemu pesniku Mickiewiczu postavijo spomenik v Parizu, koder je živel Mickiewicz dalj časa v pregnanstvu. V Parizu obstoji že majhen „Mickiewiczov muzej“, ki hrani spomine nanj.

Petstota predstava „Prodane neveste“ v Narodnem divadlu v Pragi dne 8. avgusta t. l. dokazuje, kako je priljubljena ta Smetanova opera. Prvič so predstavljali „Prodano nevesto“ v Pragi l. 1866.

Reforma ruskih bogoslovnih akademij se začena. Sveti sinod je začel nastopati proti „modernizmu“. Odpuščenih je več profesorjev, drugi so se morali zavezati, da ne bodo poučevali v liberalnem duhu. Za bogoslovne spise je poostrena cenzura. Med pravoslavne bogoslovce je bilo zašlo mnogo protestantskega duha z nemških vseučilišč, in tega hoče Sveti sinod sedaj omejiti. „Novoje Vremja“ je nazvalo bogoslovne akademije ruske „ognjišča radikalnega demokratizma“. Državno pravoslavje, ki se smatra kot poklicano oporo absolutizma, je seveda nastopilo proti takim liberalnim tendencam.